

EXCURSIÓ

A

CANOVELLAS, LLERONA Y GRANOLLERS

4 Novembre 1877.

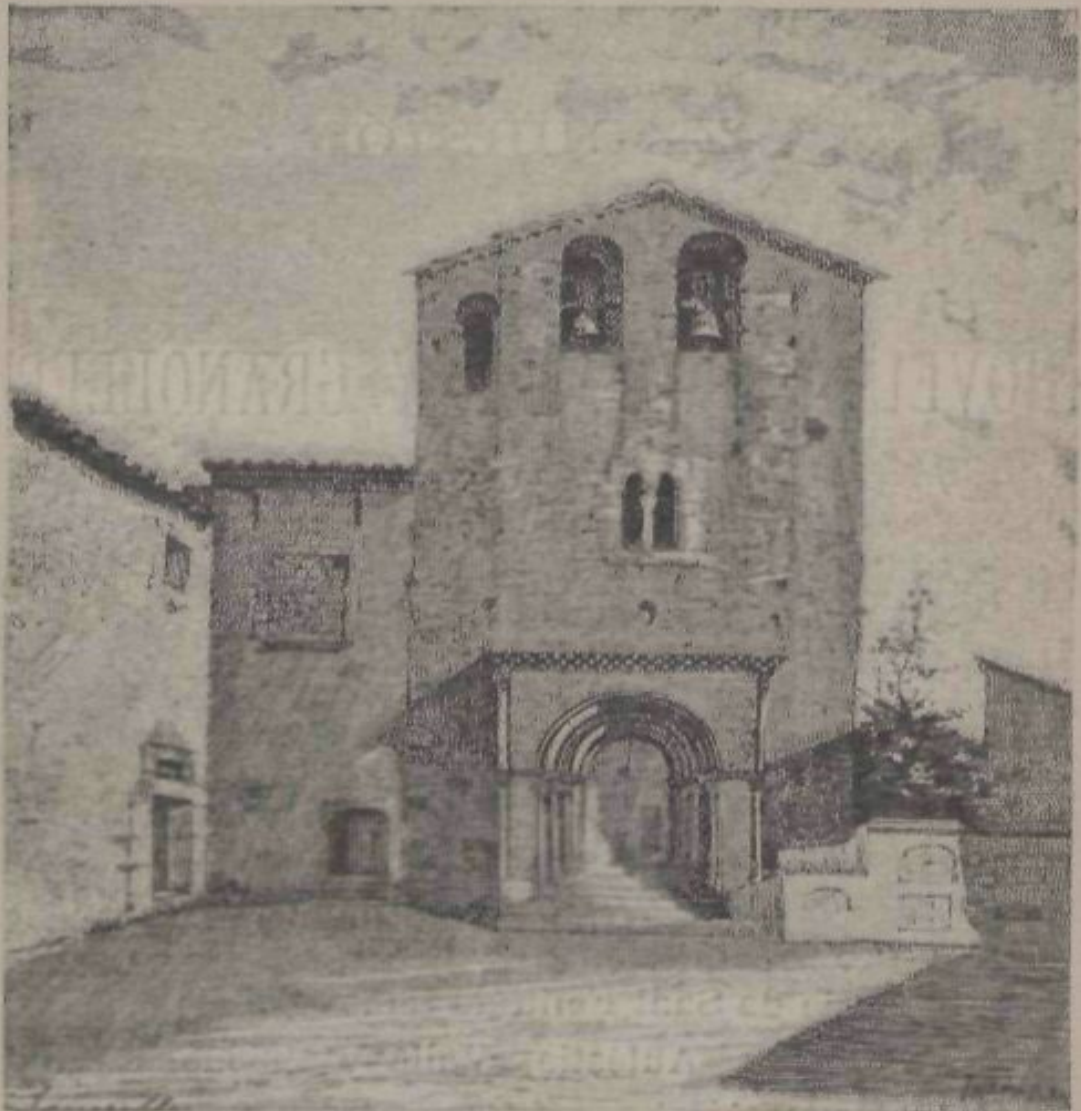
Reunits prop d' un camí y al meteix peu de las vellas parets de la esglesia de Sant Feliu de Canovellas los socis Srs. Gibert, Mari, Arabia, Auléstia, Valls y Vicens, Canibell y lo infrascrit secretari primer (Céssar August Torras) baix la presidencia del Sr. Fiter, fou oberta sessió á las 10 del matí.

Se sospengué la sessió pera procedir á la práctica de treballs é investigacions.

La esglesia de Sant Feliu de Canovellas es un exemplar pur y bonich, encar que senzill, de la arquitectura románica.

Destaca en la part inferior de son frontis un cós avansat

en que s'hi obra la portada, quals archs cintrats en degradació s'apoyan sobre sólits matxons, dels que'n sobres-

CANOVELLAS.—FRONTIS DE LA ESGLESIA.

Dibuix de D. J. Morell, de un croquis de D. Pau Gibert.

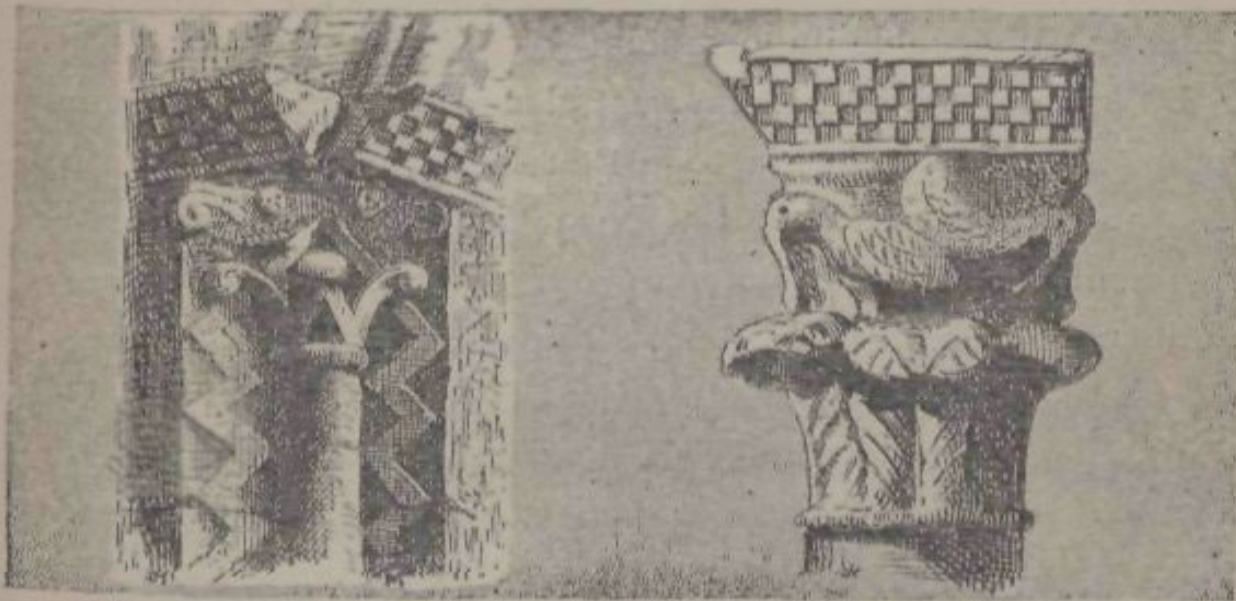
surten elegants columnas quals capitells ostentan aucells y fullatge en son esculptorat. Altres iguals columnas adornan los ánguls dels matxons. Un polit dau ó abaco corra per dessobre de matxons y columnas. Ornan tots los ánguls y toro de la portada primorosos motlluratges. Corona est cós avansat un cornisament igual al expressat abaco.

Duas columnas ab sos corresponents treballats capitells unéixen en los ánguls exteriors cornisament y abaco. Uns grahons en la porta, oberts en lo macis del mur donan ingrés al temple.

Completan la fatxada; un ajimés obert en mitj del desfregat mur, dessobre del citat cós avansat, y duas grans finestras obertas en lo punt mes superior, en las quals hi ha colocadas las campanas. L' ajimés ofereix la particularitat de que la columna que 'l divideix té una molt accentuada inclinació oblicua.

La part superior de la fatxada apareix esser d' época posterior á la planta de la esglesia.

Son dignes d' especial menció los capitells de las columnas de la portada per son dibuix y ben acabat treball.

CANOVELLAS.—CAPITELLS DE LA PORTA DE LA ESGLESIA.

Dibuix de D. J. Serra y Pausas, de un croquis de D. Eudalt Canibell.

Bonich efecte presenta la vista exterior de la esglesia envoltada per un petit aplech d' humils y senzillas casetas y per extensos sembrats y camps de rica y floreixent vegeta-

ció. Realsa encara la severitat y misticisme de son estil arquitectonich un reduhit y modest fossar emplantat en lo meteix enfront del portal major, quals ninxos están empostrats en las fortas y macisas parets de la fatxada, com si 'ls fidels creyents que allí jahuen haguessen volgut en mort reclinar la testa en las venerables pedras que inclòhuen lo lloch sagrat ahont en vida anavan á depositar llurs prechs y oracions.

Donava vida y colorit als envoltants de la esglesia en lo moment d' arribar nostra excursió la animació produhida per los devots feligresos que endiumenjats acudian de tots indrets solícits y fervorosos á la veu de la campana que, ab son piadós toch, los congregava pera la missa major.

No ofereix l' interior del temple, d' una sola nau y construït á volta de canó lleugerament apuntada, detalls artístichs de remarcable importancia.

En una capella de pessim gust alsada en aquestos últims temps s' hi venera la Mare de Deu de Bellulla á la qual se té gran devoció en tota las encontradas del Vallés. Antigament era venerada en son propi santuari, situat en una eminencia de molt bella vista, allí prospera. Quan la guerra dels set anys fou traslladada á Canovellas.

Una porta lateral conduheix á un pati lo qual dona sortida á un camp, desde 'l que 's poden apreciar las senzillas y polidas líneas arquitectónicas del sever ábside, semicircular y de estructura elegant.

Comunican també ab aquest pati la rectoria y un rónech y antich casal.

Lo casal no ofereix aspecte artístich digne de notar, sols presenta en lo centre de son frontis un gran escut esculptorat en pedra.

Es l' escut de la familia Magarola possehedora del meteix y quals antepassats tenian en altres temps lo senyorio d' aquells llochs. No 's pogué visitar lo casal per ausencia de sos propietaris.

Menys particularitat ofereix encara la casa rectoral, á la qual se dirigiren los excursionistas pera visitar al Sr. Rector y pera indagar si hi habia en la parroquia alguna notable particularitat.

Fóren rebuts ab atenció y galanteria per lo Sr. Rector, qui 'ls mostrá las joyas de la parroquia, essent notables, entre ellas, una magnífica creu parroquial de plata daurada, verdadera obra d' art, d' época y gust gòtic, de primorós treball y de delicats y ben cisellats detalls; y una bella capsa gòtica pera guardar los Sants Olis pels baptismes. Los hi mostrá també alguns pergamins d' entre 'ls quals sols oferia interés un *Privilegi concedit per Càrles I en 21 d' abril de 1538 al poble de Canovellas per tornarse y estar units á la Real Casa d' Aragó, de la qual estaban separats per venda feta per lo Sr. Rey Martí, de tota jurisdicció civil y criminal alta y baixa, etc., á Ramon de Torrelles mediant carta de gracia per lo preu de 33000 sous barcelonins.*

En direcció E. N. E., á la altra part del Besós y á una hora y mitja de distancia se troba lo poble de Llerona, visitat també per los excursionistas.

La esglesia está situada en una petita eminencia, propera á la població, en lloch agradable y descobert, desde ahont d' extens y pintoresch cop de vista 's disfruta, dominantse una considerable porció del fértil y dilatat Vallés.

La arquitectura de la esglesia pertany al meteix estil y época de la de Canovellas. La fatxada es senzillissima y sens esser tan delicada y bella con aquella es ab tot interessant.

Los capitells de la portada son també esculptorats y dignes d'atenció. Té una antiga y típica torre que per sa enlayrada posició lo meteix pot servir de delitosa miranda en temps de pau com d'atalaya ó vigia en temps de guerra ó revol·tina.

Se creu que aquesta esglesia havia sigut convent de monjas abans d'esser erigida en parroquia.

A la atenta y cordial rebuda dispensada por lo Sr. Rector tant bon punt se feu càrrech del objecte que 'ls conduhia y del fi de nostra Associació, deguéren lo poder examinar tot quant posseheix de notable la esglesia y la parroquia.

No ofereix l'interior del temple particularitat remarcable en sa construcció.

En una grossa pedra que serveix de base a la pica del aigua beneyta s'hi veu una inscripció ó bé un geroglífich avuy indescifrat.

Entre lo notable que posseheix la parroquia mereixen lo primer lloch las duas creus parroquials, una gran que es la usada generalment en las ceremonias del culte y altre mes petita que es empleada en los enterros dels albat. Abduas son gòticas y semblan ésser del segle XVI y no desmereixen en res de la de Canovellas en lo primorós de sos detalls y en la perfecció y gust de son artístich treball. Es també una obra rica y de bon gust un globo pera las sagradas formas pertanyent al meteix estil y época de las creus ans ditas.

En un dels armaris de la sagristia hi trobáren arreconats, menjats per la pols y las trenyinas, una munió de destrossats pergamins. Entremitj de creacions de censals hi vegéren algunas butllas de Papas y qui sab si malgrat la opinió del Sr. Rector que 'ls digué que quan alli estavan, senyal era de que no tenian cap importancia, qui sab si havia, entre

ells, algun document important pera la història de la parroquia y de la població. La indicació del Sr. Rector fou obstacle pera poderlos detingudament examinar.

Lo expresat Sr. Rector ab amabilitat suma prestà als excursionistas tot quant los fou necessari pera la mellor execució de llurs treballs.

Termenats aquests y agraïda la benevolencia del senyor Rector s' encaminaren, à peu, à Granollers, seguint per la ferrada via.

La vila de Granollers fou tant sols ràpida y lleugerament visitada.

Acreditan la importancia que aquesta població tingué desde llunyans temps los restos de sas antigues murallas, y demostran sa preponderancia y esplendor en la edat mitjana los *finestrals* y *detalls arquitectonichs* que dels segles xv, xvi y xvii se notan en la generalitat de sas casas. Es una de las cosas que mes cridan la atenció en Granollers l' espaiós porxo aixecat en lo centre de la plassa mercat, sostingut per macisas columnas de pedra. L' escut de Barcelona grabat en ellas corrobora lo haber sigut aquest porxo costejat y fet alzar per lo Consell de Cent de nostra capital pera la contractació de grans.

La església parroquial pertany à distints estils de arquitectura, possehint edificacions de distintes épocas. Lo portal major no ofereix cap particularitat; es una porta románica senzillíssima y segons sembla trasladada allí desde altre primitiu lloch. La portada lateral es ja mes notable; es de la última época del estil gòtich y està avuy, se pot dir, completament tapada per un tambor de defensa, are innecessari, alsat durant la última guerra civil y que no s' ha fet enderrocar malgrat lo molt qu' enlletjeix l' aspecte no sols de la

esglesia sino fins de la població. L' ábside del temple es elegantíssim, de bon estil gòtic y ab esbelts y ayrosos fines-trals. L' altar major barroch y de malt gust es lo que tenia abans la esglesia de la Mercé de Barcelona (1). Son prou conegudas las preciosas taulas gòticas que han figurat en alguna exposició d' arts suntuarias de Barcelona. Posseheix además la parroquia joyas de gran valor, entre ellas una riquíssima y artística custodia; las quals no pogueren veure per la premura del temps.

Reunits altre volta los excursionistas, pera continuar la sospesa sessió, en una sala de la fonda del Vallés, lo senyor President prengué la paraula pera fer un resúmen de las investigacions practicadas. Recordá, además, la importancia histórica de Granollers ja desde 'l temps dels Romans. Se fixá en las distintas etimologías del nom Granollers, creyent la mes acceptable la de Granularia, per ésser ja desde llunyans temps aquesta vila lo graner del Vallés. Feu present haber mort en ella, se suposa envenenat, lo condestable de Portugal, D. Pere. Esmentá la part activa que ha prés sempre dita vila en totas las guerras que han assotat la nostra terra estant per últim allí organisaada en la guerra de la Independencia la Junta de defensa del pais.

(1) Posteriorment aquesta Associació obtingué del Capítol General de Catalunya lo permís convenient pera enderrocar eix tambor, lo qual ha ja desaparegut gracias al zel é interés de nostre soci delegat Mossen Pere Jaume Barba, Rector de Granollers, qui ab la ajuda y cooperació de la Il·tre. Junta d' Obra d' aquella esglesia ha emprés la restauració de la meteixa, després de consultarla ab aquesta Associació. Se tracta d' obrir los bellíssims fines-trals del ábside y de fer desapareixer l' actual altar major, de pessim gust, utilisant pera formar lo nou las antigues taulas en lo text citadas.—*Nota de la Associació.*

Se doná compte d'haverse tret los següents dibuixos: per lo Sr. Fiter; fatxada de la esglesia de Canovellas, capitell bisanti de Canovellas, capitell bisanti de Llerona, ajimés de la fatxada de Canovellas: per lo Sr. Gibert; vista de la fatxada de Canovellas: per lo Sr. Canibell; portal bisanti, capitells y ábside de la esglesia de Granollers, detalls de la esglesia y vista del poble de Canovellas: per lo Sr. Marí; creu parroquial de la esglesia de Canovellas, porxo de la plassa-mercat de Granollers: per lo Sr. Arabia; calch de la pica d'aigua beneyta de Llerona: per lo Sr. Auléstia; ábside de la esglesia de Canovellas, globo de sagradas formas de Lleroda: y per lo Sr. Valls; copia d' una creu de dit globo.

S' alsá la sessió á las quatre de la tarde.

(Extracte del acta firmada per los Srs. President y Secretari 1.er de la Associació.)
